

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Vitæ cultus. cap. 6.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

quam labore contentus; numquam facis suo iudicio perpeffus; neq; pro infinitis tanti Domini meritis; neq; pro suis, fuorumque peccatis, sibi vi detur vniquam posse satisfacere. maxime item, vt in omnibus, S. Ambrosij exemplo mouebatur, de quo Paulinus scribit, in diuinorum munerum functione tum magnos consueuiffe labores excipere; vt quæ officia erga eos, qui saluari lauacro ablundi essent, solus obibat; ijs post eius obitum vix Episcopi sufficeret quinque. quod idem merito de Caroli laboribus dici potest. Hinc diurna, nocturnaque in meditando, scribendoque occupatio; hinc longissimæ consultationes: assiduitas respõdendi ijs, qui consulere, opemve implorare necesse haberent; diurnæ supplicationes; sacramentorum administratio, sæpe vsque ad noctem ducta; labor assiduus concionum, visitationum, aliarum rerum, quæ sexcentæ singulis horis, propeque momentis occurrerant. Cum Episcopus ad eum scribens forte significasset, sibi parum esse negotij. eam vocem, vt Episcopo prorsus indignam, & turpem, grauius ad eum litteris datis, acriter, lateque reprehendit. Cum Nouariæ Francisci Episcopi exequias celebrasset; quidam eius mortis causam dolentes, laboribus tribuebant; quibus in lustrandis suæ diocæsis ecclesijs eo anno non mediocris vigilantia sacerdos perfunctus erat. at ista ipsa, inquit Carolus, de causa, & isthuc ipsum agentem, hoc est pro ecclesia sua laborantem, Episcopum decet mortem oppetere. Dicere solebat, tantum esse Episcopo negotij, quantum ipse velit: hoc est pro eius studio, vel negligentia. item, Nullum Episcopum muneri suo posse satisfacere, si valetudini parcat: & earum rerum obseruationibus teneatur, quæ nocere corpori, prodesseve possint. Quod populi parum ad salu-

tem proficiant, maiori ex parte culpam esse Antistitum affirmabat; qui non assidue curant, atque vrgent eorum progressiones.

Qui corpus tam dure habuerit, nullum quoque penitus cultum adhibuisse, vel nobis tacentibus, licet conijcere; nisi quatenus munditiæ, vel dignitatis causa necesse putaret. Nullum sericum adhibuit indumentum: sed eius generis tamen, quæ personæ cõuenirent. posteriorem tunicæ partem, quam solent sacri Præsules magis demissam humi trahere, libenter æqualem reliquæ recipiebat. vestimentis, omnibus quidem diutius utebatur, ac tritis; sed quæ in conspectu non erant, in primis refarciri non semel iubebat. Opera suorum exuendi, vestiendive corporis causa fere non utebatur; idque sæpe ob alienum, & incommodum ijs cubandi, surgendive tempus. eorum vero, qui sacris essent initiati, nihil ad corpus suum obsequij paulò vilioris admittebat. episcopali veste linea, humerorumque amictu etiam domi semper indutus erat, ad personæ dignitatem seruandam. nam & domicilium suum, locum publicum ducebat; suosque ibi volebat, vt in publico, versari. Itaque mane antequam ea indumenta sumpsisset, neque in exterorum conspectum veniebat; & neminem nisi intimum patiebatur intromitti. Ac quoniam ab oratione, & sacræ aquæ aspersione diei antecedentis, vsque ad Missæ sacrum postero die factum, nihil, quantum fieri posset, ob rei diuinæ reuerentiam loquebatur: publicum vestitum differebat, donec ad sacrum prodire vellet. ibi cubiculo vero priuatim pullam quadam, & rudi veste utebatur; quam suam appellabat; cum personæ suæ reliquas esse diceret. Exquisitam adhibebat in omnibus ecclesiastici decori seruandam. in ipsis caligis, & calceamentis; ac in omni vestitus parte; tum in
omni

Vite cultus,
CAP. VI

omni vestitus parte; tum in omni officio, ac gestu; quid sacrum virum deceret, attendebat. ut nullum penitus elegantiae, venustatisve, nedum leuitatis profanae vestigium apparet; nihilque a dignitatis gravitate, sanctitateque; alienum videretur. quae quidem minute persequens, gratum facerem fortasse multis; plerisque ve reor ne molestum accideret. Sunt qui animi virtutibus intenti, haec ut leuiores negligunt: ipse vero; id quod perfectius, multoque melius esse constat; cum ea quae grauiora essent, in primis curaret; tum haec etiam sibi iudicabat minime praetermittenda. Commemorabat interdum S. Ambrosij factum, qui in clericorum numerum admittere quandam recusauit, cum eum sese ingressu leuiter, & indecore habere animaduertisset. Aderamus in cubiculo cum Episcopi caligas, deducta veste; & earum constringendarum rationem comiter inspexit, reprehenditque; quoniam ea in re profanam consuetudinem imitaretur. E se nostra nihil in via umquam; quidquid ibi audiretur, spectauit. loco nullo inambulauit. vulgo iudicari posse, opinor, putauit; his actionibus aliquid inesse, quod ad curiositatem, otium, curamue corporis nimiam pertineret. In ea vero decori parte, quae valeret ad obscenitatem, & omnem turpitudinis odorem vitandum, praecipuam adhibuit diligentiam. nam ipsam pudicitiae virtutem a puero coluit religiosissime, sicuti iam tetigimus. ab omni verbo, in quo aliquid non solum obscenitatis, sed licentiae, vel deformitatis appareret, diligenter cauit. in causis aliquando, vbi de matrimonio, & eius impedimentis ageretur, laborabat magnopere loquens, ac pene torquebatur; vocabulaque a re ipsa quam remotissima expiscabatur, vel adhibebat latina. ephebos in domum non admittit. cum foemina numquam locutus

Pars III.

est; quin ex grauioribus domesticis vnus, plerumque adessent. Domum nulla parte pictam esse voluit; nisi viridem parui cubiculi sui tincturam visus gratia quaesitam, picturae loco nimmeraueris. atque initio quidem cum Mediolanum esset venturus, aedesque Archiepiscopales iussisset instaurari; coeperunt lacunaria quaedam pingere, atque ornare: quod ipse statim prohibuit; pictaque inducto albario deleri iussit; id quod hodie quoque perspicitur. totas vero aedes, amplas tamen, modesto, vulgarique opere perfici iussit. Suppellectile in domo ad ipsam quotidiani vsus necessitatem redactam habuit, nihil omnino fuit post egregiam illam inter pauperes partitionem ad parietes, ostiave contegenda. hospitum vero causa tua saepe multa sumere necesse erat. Equile mandauerat aedificari, quoddam vetus, noua coenaculi, locorumque adiectorum aedificatione diruendum esset. praepositorum imprudentia magno id sumptu factum est. Carolus cum demum re pene perfecta, audisset; neque enim alias, quam sacras fabricas inspicere solebat; vehementer doluit, ministroque reprehendit; tum diu inuestigauit, licet frustra, num vsui sacro fortasse, vel omnino digniori aedificium destinari posset. Quamuis magno numero, hoc est circiter centum, eius domestici essent; exibat plerumque; tamen paucis comitatus; alijs alio genere occupationis ecclesiae causa utiliter impeditis. ipse vero neque numerum maiorem respuebat; neque etiam paucitatem grauius accipiebat; quam pertinere ad christianam modestiam intelligeret. in quo non occupationis solum necessitatem; sed negligentiam quoque saepe ferebat; quae dissimulatione, patientiaque sepe alitur. quod in Caroli priuatis rebus argumentis non paucis cognoui: nam familiares nonnulli in eius corpore incom-

M n mode,

mode, duriterque habendo, mirifice cum Carolo consentiebant: & ei commoda sua negligentia, negligentia ipsa diligenter inferuiebant: ut verissime dixerit quispiam; qui res incommodas, acerbis que sequatur; vel abiectio, patientiaque exerceri velit; eum plurimos inuenire passim adiutores. At erant, qui, tum exiguum saepe comitatum; tum alia que dam in Carolo ad-christianæ humilitatis virtutem pertinentia reprehenderent; & summam dignitatem aliquo modo ita imminui quererentur. res etiam ad ipsum Pontificem Pium Quintum quandoque relata est: cui Carolus ita facti sui rationem reddidit, ut nihil haberet optimus Pater, quod improbaret. Eorum qui Dei ministri essent, dignitatem, ac existimationem, dicebat, non in humanis ornamentis; quæ tamen ad certum modum pluribus de causis essent adhibenda; sed in religiosis virtutibus consistere. Res ipsa declarauit, & superius narrata demonstrant; Caroli abiectio, morum grauitate, sanctitateque; coniunctam, summis, atque infimis tanto semper in honore fuisse: quantum nulla terreni splendoris ornamenta consequi potuissent.

Humanas
opes ut con-
tempserit,
consumpse-
ritque.
CAP. VII.

Religiosam paupertatem Carolus amauit; & eius officia pie coluit. eius victus, vitæque cultus satis ostendit. si quid in mensa, & omnino in domestico sumptu paulò copiosius, largius fieri animaduerneret, solebat statim corrigere. id vero tam celsi animi vir, qui omnes alioqui de re familiari curas, minutas, & cogitatione sua indignas iudicabat; virtutis causa obseruabat diligenter. Poma tantum, aut eiusmodi munuscula solebat accipere; eaque fere religiosi viris: quæ ipsa item, ut eleemosynam pietatis gratia datam, recipere videbatur. Quam vero parcus in ijs erat, quæ ad sui corporis commodum, domesticamue affluentiam pertinere,

posse viderentur; tam erat in ceteris omnibus, quæ pietati conducerent, liberalis; prorsusque opum magnanimus contemptor humanarum. quid amplius in hoc genere commorem, post maximas pecunias religionis ergo donatas; amplissimas facultates dimissas; exhaustam magnifica, & pulcherrima suppellectili domum; administrationis, officiaque honestissima, cum fructibus, & vectigalibus vberimis relicta; post ea denique pietatis causa contempta, que summi saepe viri studiose quærunt; eademque tanta munificentia donata; ut nisi christiana, diuinaque liberalitas ea fuisset: dissolutam prorsus effusionem esse necesse fuerit. Sed aliquid etiam superest minime spernendum, quam daret ex facultatibus que remanserant eleemosynam, non opus est explicare. hoc sufficit; quidquid suo; familiæque necessario sumptui supererat, totum pie, ac religiose donabat. Egentium sacerdotum postulationes benigne tribuens, alias superauit, alias præuenit, ijs qui apud eum ecclesiæ operam dederant, imo & propinquorum eorum necessitatibus moderate subueniebat, si veras esse necessitates videret: de cetero largiri Episcopum non debere aiebat; sed omnia pauperibus, ecclesiæque; sue reseruare; cum tanta semper ad gregem pro debito officio iuuandum offerantur; ut vel maximæ facultates non sufficiant. cum ad eum retulisset, qui familiæ præerat; a pedibus hominem esse, qui iam minime aptus labori, ideoque dimittendus videretur: eandem ei mercedem, atque adeo maiorem tribui; tum e consuetis laboribus eximi iussit. Sumas fructum suorum, expensarumque rationes satis habebat generatim, eatenusque cognoscere, quatenus negligentis in fructibus ecclesiasticis erogandis condemnari non posset, cauereque, ne sumptu nimio æs alienum contrahens, creditoribus